

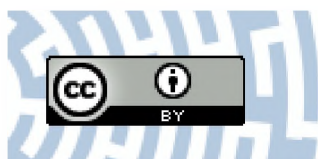

You have downloaded a document from
RE-BUS
repository of the **University of Silesia in Katowice**

Title: Maria Julia Bolechowska (1921-1993) współtwórca polskiej psychologii wychowawczej

Author: Kazimierz Czarnecki, Piotr Kowolik

Citation style: Czarnecki Kazimierz, Kowolik Piotr. (1999). Maria Julia Bolechowska (1921-1993) współtwórca polskiej psychologii wychowawczej. "Edukacja Ustawiczna Dorosłych" (Vol. 4, (1999), s. 111-113).

Uznanie autorstwa - Licencja ta pozwala na kopiowanie, zmienianie, rozprowadzanie, przedstawianie i wykonywanie utworu jedynie pod warunkiem oznaczenia autorstwa.

UNIwersYTET ŚLĄSKI
W KATOWICACH

Biblioteka
Uniwersytetu Śląskiego

Ministerstwo Nauki
i Szkolnictwa Wyższego

Maria Julia Bolechowska (1921–1993) współtwórcza polskiej psychologii wychowawczej

Osiągnięcia naukowe, działalność dydaktyczno-wychowawcza oraz aktywność organizacyjna Marii Bolechowskiej dają podstawę, aby zaprezentować ją jako jedną z wielu uczonych, którzy przyczynili się do rozwoju psychologii rozwojowej.

Maria Bolechowska urodziła się 1 lipca 1921 roku w Stawczanach koło Lwowa, we Lwowie uczyła się kolejno w szkole powszechnej, Gimnazjum Żeńskim im. Królowej Jadwigi i Liceum Pedagogicznym. W czasie II wojny światowej, kiedy przerwała, naukę, pracowała jako robotnica w wytwórni wyrobów papierniczych. Była łączniczką w Armii Krajowej (w latach 1942–1944). W czasie wojny, 17 maja 1942 roku, złożyła egzamin dojrzałości przed tajną komisją egzaminacyjną, a po wojnie 8 września w Przemyślu komisja weryfikacyjna wydała jej Dyplom Nauczyciela Szkół Powszechnych. W roku 1946 wspólnie z mężem w ramach repatriacji przeniosła się do Katowic i podjęła pracę jako nauczyciel. Studiowała w Instytucie Pedagogicznym w Katowicach, a następnie na Uniwersytecie Łódzkim. Dyplom magistra filozofii w zakresie pedagogiki uzyskała w 1952 roku. Jeszcze w czasie studiów (1 grudnia 1950 roku) została asystentem w Wyższej Szkole Pedagogicznej w Katowicach. Podjęła badania szeroko pojętej recepcji treści podręczników do nauczania historii. Badania te zostały uwieńczone pracą doktorską napisaną pod kierunkiem prof. dr. hab. Józefa Pietera, formalnie obronioną 10 stycznia 1962 roku w Wyższej Szkole Pedagogicznej w Krakowie.

Pracując naukowo, awansowała kolejno aż do stopnia docenta na istniejącym już Uniwersytecie Śląskim. Pod kierunkiem J. Pietera prowadziła badania skali rozbieżności między wiedzą pedagogiczną a praktyką szkolną nauczycieli. Interesowała się podejmowanymi przez nauczycieli działaniami mającymi na celu zapoznanie uczniów z najefektywniejszymi sposobami uczenia się. Badania te podsumowała w rozprawie habilitacyjnej pt. „Znajomość i stosowanie metod nauczania” (opublikowanej w 1970 roku). Zastosowała oryginalną metodę badawczą – własną ankietę – test wiadomości metod nauczania oraz kwestionariusz złożony z 7 pytań, pozwalających zorientować się co do stanu wiedzy nauczycieli w zakresie tzw. nowoczesnych metod nauczania. Jej badania ujawniły nie tylko stan wiadomości z dydaktyki, ale również oceny i postawy nauczycieli wobec różnych metod nauczania. Opracowała przewodnik obserwacyjny do oceny stosowanych metod nauczania przez nauczycieli. Jej badania potwierdziły ponadto, że wiedza nauczycieli o normatywach nauczania nie jest dostateczna bądź nie jest należycie stosowana.

Badania naukowe M. Bolechowskiej koncentrowały się na psychodydaktyce. Opublikowała kilka artykułów na ten temat, a w roku 1978 ukazała się monografia „Dojrzałość przedszkolna dzieci trzyletnich”, której była współautorką (wraz z Marią Krzyśko i Tadeuszem Kurkiem). Problematyka podejmowana przez M. Bolechowską w równej mierze

dotyczy spraw z dziedziny pedagogiki i psychologii. Można zaryzykować stwierdzenie, że tworzyła ona pomost łączący te dziedziny wiedzy. Prowadziła badania w pięciu podstawowych kierunkach:

- psychologiczne podstawy procesu nauczania,
- psychologiczne podstawy procesu wychowania,
- pedeutologia,
- metody poznawania uczniów,
- rozwój małego dziecka.

Maria Bolechowska prowadziła także badania postaw w aspekcie psychologicznym. Zaproponowała nowy sposób oceny zachowania się uczniów, uwzględniając nie tylko ich stosunek do nauki i zajęć szkolnych, ale również kontakty z dorosłymi i rówieśnikami, postawy wobec pracy, mienia społecznego oraz stosunek do spraw zdrowia, higieny, bezpieczeństwa własnego i innych. Opracowany przez Nią w 1971 roku „Skalowy przewodnik obserwacyjny do oceny sprawowania się uczniów” z powodzeniem może i dzisiaj służyć do oceny zachowania się każdego ucznia.

Prace M. Bolechowskiej z zakresu pedeutologii zawierają m.in. treści dotyczące przygotowania skali oceny pracy dydaktycznej nauczycieli przez ich przełożonych oraz samooceny poczynań pedagogicznych przez samych nauczycieli. Na podstawie wielu badań wśród nauczycieli techniki ustaliła, że zadowolenie z pracy jest istotnym czynnikiem efektywności pracy, zwiększa odporność na stresy i frustrację. Ponadto uzyskała ciekawe wyniki w badaniach nad tremą. Stwierdziła, że podstawowym jej źródłem mogą być: skoki myślowe, dygresja oraz różne trudności w kontaktowaniu się ze słuchaczami. Badania tego zagadnienia były nowatorskie, gdyż dotąd w literaturze naukowej najczęściej zajmowano się tremą egzaminacyjną, a samo zjawisko tremy rozpatrywano pod kątem bardziej fizjologii niż psychologii.

Problematyce rozwoju i wychowania małego dziecka M. Bolechowska poświęciła najwięcej czasu. Z jej inspiracji przy pomocy młodych pracowników naukowych, studentów przeprowadzono szczegółowe badania ponad 600 małych dzieci z różnych środowisk. Bardzo dokładnie określono specyfikę środowisk wychowawczych i ich wpływ na rozwój małego dziecka. Wykorzystano formalne dokumenty dotyczące rozwoju fizycznego małego dziecka oraz przeprowadzono wiele badań, stosując przeróżne metody badawcze. Ten ogromny materiał stał się podstawą kilkudziesięciu prac magisterskich i kilku artykułów publikowanych w czasopismach naukowych. Z kręgu osób prowadzących te badania wywodzi się także kilku doktorantów, którzy pod kierunkiem M. Bolechowskiej rozwijali tę problematykę.

Maria Bolechowska dużo uwagi poświęciła kształceniu przyszłych pedagogów i psychologów. Dla nich to opracowała kilka przewodników, mających pomóc w przygotowaniu i prowadzeniu różnych form zajęć z psychologii rozwojowej i wychowawczej oraz ułatwić samodzielną pracę studentom w zakresie tych przedmiotów. Układ i dobór tych przewodników pozwalał studentom i pracownikom dydaktycznym efektywnie uczyć się i nauczać.

Maria Bolechowska cieszyła się dużym uznaniem studentów i pracowników naukowych. Od 1972 roku była kierownikiem Katedry Psychologii Rozwojowej i Wychowawczej,

od 1975 roku pełniła funkcję zastępcy dyrektora Instytutu Psychologii, w 1982 roku powierzono jej stanowisko ds. dydaktyki Wydziału Pedagogiki i Psychologii Uniwersytetu Śląskiego w Katowicach. Była członkiem Rady Naukowej Instytutu Psychologii tej uczelni, Rady Naukowej Instytutu Wychowania Przedszkolnego i Kulturalno-Oświatowego filii Uniwersytetu w Cieszynie oraz Komisji Nauk Psychologicznych Oddziału Polskiej Akademii Nauk w Katowicach. Przewodniczyła Sekcji Psychologii Wychowawczej Polskiego Towarzystwa Psychologicznego. Brała czynny udział licznych zjazdach i konferencjach naukowych. Wysunięty przez Radę Wydziału Pedagogiki i Psychologii Uniwersytetu Śląskiego wniosek o nadanie jej tytułu naukowego profesora nadzwyczajnego, poparty recenzjami dorobku naukowego, nie doczekał się realizacji. Maria Bolechowska po długiej i ciężkiej chorobie zmarła 4 listopada 1993 roku.

Kazimierz Czarnecki

Piotr Kowolik